

Memorandum van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Ter attentie van de informateur, van de formateur

1. Tijdens het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie de essentiële plaats van armoedebestrijding binnen de Lissabonstrategie herbevestigen

Binnen de Unie wordt België erkend voor de waarde dat het hecht aan de sociale dimensie van het Europees beleid. In 2010 valt het Belgisch voorzitterschap van de Unie samen met het Europees jaar van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. We vragen de federale regering deze gelegenheid te baat te nemen om het belang van armoedebestrijding als centraal element binnen de Lissabonstrategie te herbevestigen.

2. De sociale bijstands- en sociale zekerheidsuitkeringen verhogen en welvaartsvast maken en het minimumloon verhogen

Sommige sociale uitkeringen zijn onlangs verhoogd en kunnen nog worden opgetrokken, zoals voorzien in de wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact. Deze budgettaire inspanningen vormen een eerste belangrijke aanzet bij het dichten van de welvaartsachterstand die alle sociale bijstands- en sociale zekerheidsuitkeringen hebben opgelopen. Gegeven de modaliteiten van het voorziene mechanisme van welvaartsaanpassing in het Generatiepact, stelt zich de vraag of die achterstand daadwerkelijk zal gedicht worden. Om een spanning tussen de sociale uitkeringen en het minimumloon te garanderen, en omdat dit laatste ook een aanzienlijke welvaartsachterstand heeft opgelopen, is het nodig om het minimumloon, dat recent verhoogd werd (Interprofessioneel Akkoord 2007-2008 goedgekeurd op Top van Leuven) verder te verhogen. Deze verhoging zou geen negatieve impact mogen hebben op de sociale zekerheidsontvangsten.

3. De legitimiteit en de financiële leefbaarheid van het sociale zekerheidsstelsel garanderen

De sociale zekerheid speelt een essentiële rol in de strijd tegen armoede en sociale ongelijkheid. Ze steunt op de solidariteit van de ganse samenleving en komt zowel de rijkste als de arme huishoudens ten goede. Toch rijzen er heel wat vragen over de toekomst van dit stelsel. Om die toekomst te verzekeren, moet er een voldoende hoog niveau van financiering gehandhaafd worden en moet de legitimiteit ervan bewaard blijven.

4. De kwaliteit van de arbeid bevorderen, en in het bijzonder meer duurzame jobs creëren

Werk is een essentiële hefboom in de strijd tegen armoede, maar kan slechts een rol spelen als het om kwaliteitsvol werk gaat. De kwaliteit van de arbeid wordt onder andere bepaald door de toekomstperspectieven die het werk biedt en door een stabiel en behoorlijk inkomen. Aan deze elementen ontbreekt het steeds vaker, vooral bij de laagst gekwalificeerde werknemers. Om beter met die dimensie rekening te houden, moeten er meerdere denksporen in overweging genomen worden, met name: maatregelen onderzoeken die privé-ondernemingen ertoe aanzetten meer jobzekerheid te bieden, gepaste financiële stimuli toekennen aan sociale economiebedrijven die duurzame jobs bieden, de misbruiken van de wet van 24 juli 1987 betreffende de uitzendarbeid grondig onderzoeken, net als de middelen waardoor die misbruiken kunnen worden voorkomen, meer aandacht voor duurzame tewerkstelling in de openbare sector.

5. Fiscaliteit beschouwen als middel voor sociale cohesie

Fiscaliteit speelt een belangrijke rol in de financiering van de collectieve behoeften. Ze draagt ertoe bij dat de openbare diensten voor iedereen toegankelijk blijven. Ze heeft een rechtstreekse invloed op de toename of afname van ongelijkheid, met name door de manier waarop de verschillende bronnen van inkomsten (arbeid, onroerend goed, kapitaal) worden belast en door de manier waarop de progressiviteit van de belastingvoet wordt bepaald. Bovendien worden er op vele vlakken voordelen toegekend onder de vorm van belastingaftrek. Die komen echter vooral de gezinnen met gemiddelde tot hoge inkomens ten goede. Gezinnen met inkomens die zo laag zijn dat ze niet belast worden, kunnen niet van die voordelen genieten. Tot slot draagt het gewicht dat respectievelijk wordt toegekend aan de directe en indirecte fiscaliteit bij tot de vermindering of de verhoging van de sociale ongelijkheid.

6. Instrumenten invoeren om de private huurprijzen te reguleren en, naar het voorbeeld van andere lidstaten van de Europese Unie, evolueren naar een afdwingbaar recht op huisvesting

Om de private huurmarkt op coherente wijze te kunnen reguleren, is het onontbeerlijk dat de huurprijzen zoveel mogelijk objectief bepaald worden. Er is al een eerste stap richting objectivering van de huurprijzen gezet omdat de drie pilootprojecten met paritaire huurcomités, met name de taak hebben na te denken over de opstelling van indicatieve roosters voor objectieve huurprijzen. Daaruit moeten de nodige lessen getrokken worden. Tegelijkertijd moeten de inspanningen om de markt beter te leren kennen en beheersen voortgezet worden.

Het recht op behoorlijke huisvesting is in de Grondwet ingeschreven als een van de constitutieve elementen van een menswaardig leven. Maar het is de federale en gewestelijke wetgeving die moet voorzien in de maatregelen die zich opdringen om voornoemd recht te waarborgen. De burger moet dus effectief van de bevoegde overheid kunnen eisen dat ze de noodzakelijke maatregelen neemt. Hij moet de toegang tot een waardige woning kunnen opeisen, indien die hem ontzegd is.

7. Streven naar een evaluatiecultuur van het uitgevoerde beleid

Evaluatie kan de relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie, coherentie en duurzaamheid van het beleid doen toenemen. Maatregelen die een sociale impact hebben, zoals de activering van de werklozen of de gedragscode voor de gas- en elektriciteitsleveranciers, zouden regelmatig geëvalueerd moeten worden (regelmatig, zodat we de effecten ervan op langere termijn kennen in plaats van enkel een momentopname). Daartoe moeten systematisch gegevens worden ingezameld. Bovendien moeten alle belanghebbende actoren erbij betrokken worden, met inbegrip van de verenigingen waar armen het woord nemen. Er bestaat een samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten dat deze dialoogmethode voorstaat (Samenwerkingsakkoord betreffende de bestendinging van het armoedebeleid). Het zou nuttig zijn daar in het regeerakkoord aan te herinneren.

Deze prioriteiten zijn grotendeels geïnspireerd op het derde twejaarlijks verslag van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, “Armoede uitbannen. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie”, december 2005 (beschikbaar op de site www.armoedebestrijding.be).